

Catalunya Artística

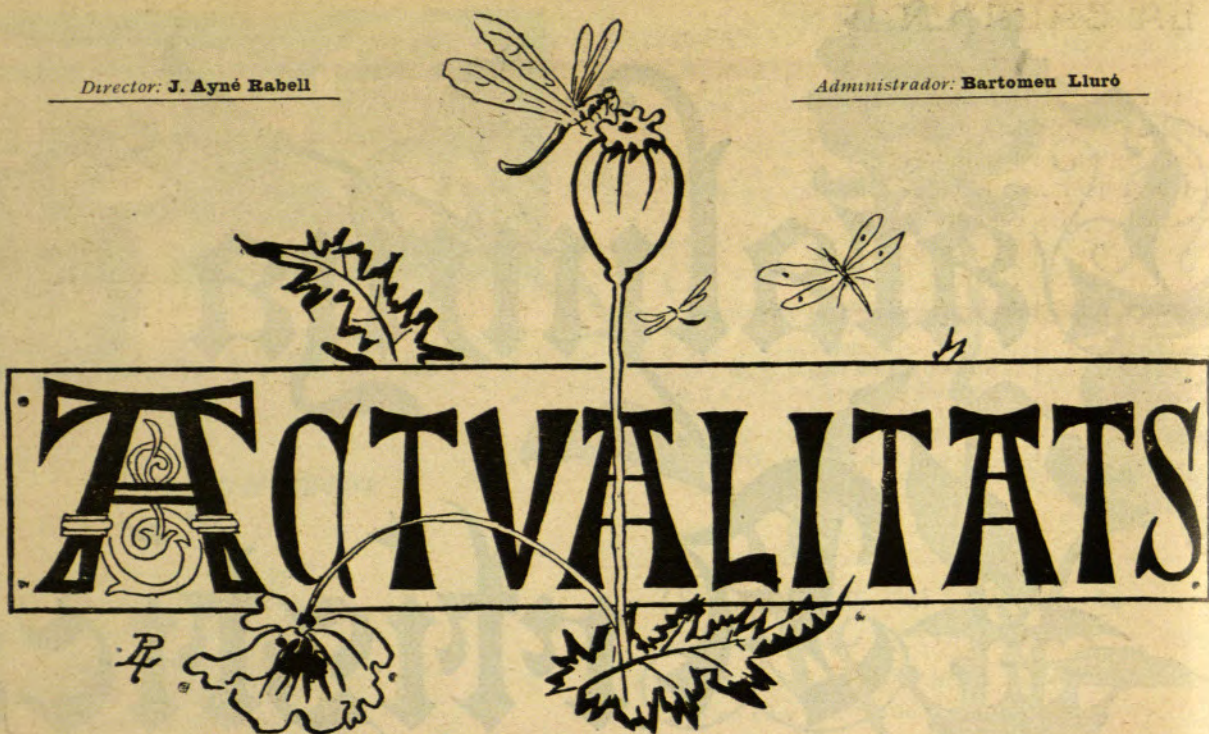
Any I * Barcelona 11 Octubre 1900 * Núm. 13

Artistas notables catalans

El tenor d'òpera Angel Angioletti

Redacció y Administració:
Raurich, 20, pral.

¡ CONSUMATUM EST !

Tots aquells esforçosos, totes aquelles valentías dels soferts boers han sigut destruïdas per la força bruta y el poderiu dels fills de la vella Albión.

Al principi de la guerra la balansa 's decantava del cantó de la justicia y déyam tots:

"La Providència es sàbia y justa; ella vetlla pe 'l débil y l' ajuda en la lluyta contra 'l colós miserable."

"La Providència treurá en tot temps de las dents del llop al inofensiu anyell!..

Pero ¡ay! la Providència tot de cop deixa d' allargar la má al pobre anyellet y l' animaló tot y bregant fins al últim, sucumbéix caixalejat, unglejat y malmés sota la grapa de la fera.

¿Ho ha disposat aixís la Providència? No.

Es el destí que 's compláu avuy en demostrar al mon qu' ell es l' árbitre y senyor de las cosas, de la sórt de las nacións, del repós y de la vida dels homes.....

Es el destí que crida ab ronca veu de mar esvalotat ó ab dols accént de trova poética:—"En mon albur capritxós tot ho encadeno."

¿Y la Providència? Fresca estaria de tenir d' atendre á tot lo que en el mon passa; además, jo créch que cuan del home 's tracta no 'n vol sepiguer rés; n' está cansada y aborrida de las tonterías de la terra.

¿Com que 'ls homes no pensan més que en posarla en ridícol, la sàbia Providència declina la responsabilitat de cuant, tant aquí com al Transvaal com á Inglaterra oórrí; recindéix el *mando* en son lloch-tinent el destí, y com aquet es partidari de posarse al costat del fort, sigui vil ó honrat, heus aquí perque aquesta vegada, com en altres, ha abandonat als infelissos boers sense respectar sas nobles aspiraciós d' independència.

Mes, ¿per qué en un principi els donava la cara?

No era pas el destí... Era que 'l fort encare era débil, y esperava reforsarse pera obtenir l' éxit més tart paulatinament y á cópia d' acumular homes y canóns y caixas d' or.

¿La victória definitiva, á pesar de la *debâcle* soferta pels que tenen rahó, s' ha obtingut per part dels inglesos?

Creyém que sí y á voltas pensém que no, sols pera consolar el cor desenganyat de tanta injusticia.

ARNAL.

LA CALÁNDRIA

Al entrar al bon temps, tan bell pint las clavellinas treyan ufana y esbadellava 'l poncellar la forsa del sol, fent apareixer aquell bé de Deu de flors matisadas; cuan se veyan las gábias de las caderneras y verdums penjadas en els claus del balcon, y las cortinas balandrejavan suaument mogudas per l'ayret fresquívul y consolador de las xardosas ratxas del tebi alé; cuan la vida semblava menos feixuga porque de calsevulla manera podía allargarse ab esbargiments alegres..... sentian els vehins refilar uns cants tendrívols que desde qu' eixia 'l sol fins al cap-tart no s' estroncavan.

Y haurían pogut veurer alashoras, de bon matí, asseguda en el balcó, apoyada en els ferros de la barana, voltada de testos ab clavellinas, y tot fent moxaynas als aucells de las gábias, á una noyeta de setze á disset anys que no 's distreya de l' agulla mes que 'ls precisos instants d' aixecar el cap y dirigir la vista á las gábias, treballa que treballarás, enlayrar cants y mes cants, que no semblava sinó que la cadernera y el verdúm li tinguessen respecte ó en sentissen admiració, porque aixís que la noyeta cantava, ells paravan de cop, escoltantlas potser sas cantadissas.

La Merceneta treballava á casa, per *altri*; tot el sant dia y ab un gust que feynejava, que en son pensament no hi cabia altre desitj que 'l de poguer endürsen de la camisería, cada dissapte, una embosta curullada de pessetas, y diligenta retornar á casa á portar aquell consol á sa mare malaltissa.

Mes, sempre hi ha pe 'ls vehinats qui disfruta trayent motius á tothom... En el barri á la Merceneta li deyan la *Calándria*, vés, porque sempre se la sentia etgegar cantúrias desde 'l balcó, y molts se creyan que no tenia res mes que fer sino cantar..... jecuan la pobra si bé cantava ho feya tot fent córrer l' agulla, qu' es mes honrat sempre que fer correr la llengua com feyan las que tot mofántse 'n la critiquejavan.

Y, era encare mes de dóldrer que se 'n parlés ab burla de la Merceneta, porque la pobrissona de salut no 'n tenia gayre.

Molts no sabían que al tenir llesta la tasca del día, n' hi esperava un' altra de pitjor, á la nit; vetllar moltes vegadas á la seva mare...

Com que la casa no s' obría á las trapasseras de las comares, ignoravan casi sempre lo que hi passava dintre del pis de la Merceneta, y aixís no veyan com la pobra no dormía sempre que tenia son, y que passava molts nits asseguda vora 'l capsal del llit de sa mare, tota amorosa fentli pendrer la medicina, y tampóch veyan com al eixir el sol, molts eran els días que, la Merceneta, del capsal del llit passava al balcó...

Y després d' una nit en vetlla, *dali* que *dali* altre cop á l' agulla per no perdre un moment de tasca!

Ningú sabia comprender, ó no volia endevinar, que devegadas eran els cants de la noyeta mes melancó-

lichs y tristos que de costúm; y sols sentian las cantadissas alegras... y al obrir las finestras del celobert las vehinas, ab ayre de mofeta 's preguntavan avans de donarse el bon-día:

—Ja está desperta la *Calándria*!—

Si qu' estava desperta, la pobra; mes, era porque no havia descansat en son llit virginal encare; qu' ella no podía fer com las vehinas que 's llevaban engandulidas y tot fregantse 'ls ulls mitj tancats per aquell sopor dols y aquell deix suau que 'ns tramonta á un mon de sensacions delitosas...

Y arrivá 'l día en que algú mes compassiu va adonarse de que la *Calándria* no trinava tan ferm com avans, y que de cop parava sa cantúria per mor d' un atách de tós que la deixava muda una bella estona.

Algú s' encarregá de fer córrer que no estava molt bona la Merceneta—¡compassió tardana!—que 'l treballar á la máquina la corsecava y 'l pit en valia de menos... Mes, no hi mancá tampóch una vehina xafarderassa que, per malicia de no haverse pogut entafurar may en aquell piset honrat, en treya la consecuència de la malaltia, fins al extrém de lligar caps entre la enfermetat de la noya y las passadas escadusseras per sota 'l seu balcó d' un xitxaretlo d' aquets que apuntalan las cantonadas y gastan un capital en mitjas-solas, de tan esmolarlas ab las pedras del carrer.

En resúm, que va correr la veu de que la *Calándria* cuan parava de cantar, era que feya *telégrafos* ab el promés que la rondava á istil de caballer de la Edat Mitja, tot misteriós y fent senyas ab estosséchs y xiulets estrafalaris. De manera, que en lloch de

sentirne llástima de la pobreta noya, li carregavan la responsabilitat de que vivia enamorada...

Y no era cert, no; puch assegurarho.

May en sa vida havia rebut ni una paraula carinyosa de cap home... Cuan sa mare no 's trobava impossibilitada de sortir de casa, alguna tarde, á la festa, l' havia portada á una reunió familiar ahont s' hi feya comédia y ball; y algún jove, naturalment, al véuerla tan joveneta y bonicoya, li havia dirigit algún *xicoleyo*... Mes d' aixó á rebre una canonada d' amor directament, hi ha diferència. Per altra part, las anadas á la *reunió* varen durar pocas festas porque la desgracia va fer presa en aquellas dugas donas, y va acabarse tot ab alló: humor, llibertat d' acció, salut, diners...

¡Pobra Merceneta!

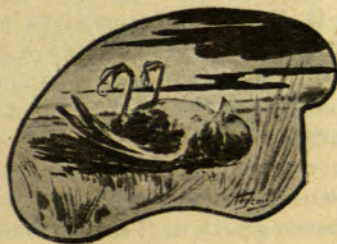
Si l' haguessiu coneguda... Tan rodanxona, fresquívola com las poncellas á mitj badar de sa clavellina, enjogassada com la cadenera y 'l verdúm de las gábias... ¡un pom de flors, una papallona volant sempre!... ab la frescor de la salut en sas galdas rojas, ab el riurer sempre á flor de llavi, uns llavis de rosella, y ab la cansó sempre á la garganta... Un Maig etern y alegre. ¡Y gosavan retallantla, pobreta criatura, sense remordiments d' atacar una puresa de setz' anys, que, víctima del seu deber, anava escanyolintse y demacrantse; que esclava del treball y l' amor de filla, 's consumia, y ab resignació de mártir, llensava la salut á embostas, enterrant la frescor de sa vida en el fossar de la fatalitat implacable!...

¡Poden estar satisfets els escorsóns, las remalehidas llenguas verinosas de las comares!

El crepuscol del matí cridá un día al sol á pendrer son lloch, y l' astre content d' oferir al mon sas esplendents besadas avansá lentament ciutat endintre...

Mes, el primer raig se 'n entrá d' esquitllentas pe 'ls porticóns d' un balcó hont s' hi mustigavan las clavellinas en sos testos, hont hi havia una cadenera y un verdúm ab el cap amagat sota las alas, gemegant á sa manera, tal vegada de dolor... hont tot era silenciós, y fret, y melancólich...

Y 'l raig de sol s' endinzá fins al centre de la sala... y ¡ay!, que allá mateix se confongué sa claror

explendent y brillant, ab la groguenea llum de dos blandóns que xisparrotejavan al costat de la caixa d' una morta vestideta de blanch y ab el somriure als llavis...

No li havém de dir á la Merceneta «Deu l' hage perdonada». No havia fet mal á ningú.

Era un ángel.

¡Pobrissona!... La seva cadenera y 'l seu verdúm, tornarán á cantar...

Ella no, la *Calándria* que li deyan.

J. AYNÉ RABELL

Notas d' estiu

ANDORRA

I

Desde petits qu' hem sentit dir, referintse á grans centros de població, *Reus*, *Paris* y *Londres* y creyém que molts dels que no han pogut visitar la Babilónia que rega 'l Támesis, ni veurer la moderna Babel que fertilisa el Sena, s' haurán acontentat en passejarse pe 'ls carrers de la *Sevilla catalana* donant una llambregada al *boulevard* de Jesús, al *street* Monterols, á l' estatua del gran Prim y al *Theatre* Fortuny, bonich colisseu, avants d' embarcarse al port de Salou; aixís mateix cuan se bateija á algú per rondaller se li diu que ha seguit la *Seca*, la *Meca* y la *Vall d' Andorra*, encare que visitar la Seca, es cosa fácil, si aquesta es aquell casal del carrer dels Flassaders, en el que antiguament s' hi feyan las pessas de sis, pero un bon xich mes difícil es l' anar á la Meca, primerament porque 's te de sentar plassa de moro, si se 'n vol sortir be, y en segon lloch, per' seguir la Jerusalem Mahometana s' ha de renunciar á la carn de porch per algún temps y passar el Mar Roig ab barco, cosa més difícil que cuan el passaren, á peu aixut, els Hebreus capitanejats per Moisés.

Aixís donchs, lo mes fácil es anar á la Vall d' Andorra y cap allí ferem via pera pendre á mitjas el títul d' excursionistas.

II

Una excursió á la vall d' Andorra, no es pas una cosa del altre mon. Ab tres días de recorrer montanyas, visitá una cincuantena de pobles, casi tots de mala mort, baixá 'l Balira oriental y remontar el curs del occidental, queda fet tot, restant sols l' estudiar el caràcter dels andorrans, l' influéncia cada día més creixent de la República Francesa, en detriment de las atribucions de la mitra d' Urgell, per aferrarse aquesta á tradicions antigas, reacias á tota idea de progrés, y per no tindrer tampoch el Primep d' Andorra l' apoyo necessari del govern central de Madrit.

La Vall d' Andorra per sa disposició geografica, per son llenguatge, per sas costums, es purament catalana, avuy día sols de nom, perquè la deixadés, la falta de comunicacions unidas á certas exigéncias relligiosas fan que cada día siga, de fet, més francesa qu' espanyola.

Com nostres vehins nedan més que nosaltres en l' abundancia per mor de sa administració, sinó bona millor que la que 'ns regala el poder central madrileny, procuran afalagar als andorrans ab una po-

lítica de simpatia y atracció; farán de manera que, molt aviat, ens sembla qu' en las escolas d' Andorra en lloch d' ensenyar el castellà els mestres ensenyaran el gabatx, quedant la mitra d' Urgell a la lluna de Valencia.

Els francesos tenen estudiada, trassada y replantada una carretera desde 'l Hospitalet (Arriège) fins a Soldeu, primer poble d' Andorra sota las fonts del Balira oriental; quina primera subasta de 14.743 metres ó sian aproximadament 15 kilòmetres, que comprén el trajecte desde 'l «Pas de la Casa» fins a Soldeu, va ferse en el Palau de Justicia d' Andorra la Vella el dia 6 de Desembre del any passat, essent la valuació sense engravar el tipo de 66.300 pessetas; res de l' altre mon. Telégrafo desde Porté (Cerdanya francesa) fins a Sant Julià de Loria, y Espanya té un mal camí de ferradura desde Sant Julià a la Seu de Urgell, deixant al Primcepe d' Andorra a l' estacada, negantli tota protecció material, de manera que la Mitra de la Seu sols pot enviar a sos vassalls, *in partibus*, indulgències; al pas que Fransa ab sos mimos s' hi gasta cada any una futralada de franchs al intent d' atraurer als andorrans a sa part pe 'l dia no llunyá que digui a Espanya, en llengua castellana, s' entén:—«*Se acabó el carbón!*... y aquets 27 kilòmetres de llargada per 20 d' amplada de Pirineus Meridionals separats de casa pe 'l N y N. E. del departament de l' Arriège, antich comtat de Foix, per l' E de 'ls Pirineus Orientals en part, y en part de la Cerdanya Espanyola; pe 'l S. E. y S. O. de la provincia de Lleyda, antich comtat d' Urgell y viscomtat de Castellbó, quedan meus de fet y de dret encara que aquest siga tort y si tens algo que reclamar fes un *plebiscito* y pregunta als interessats, qu' ells mateixos te dirán si volen esser francesos ó espanyols.»

Aixó passarà avans de gayre y cal no mes recorrer el pahis per veurer que s' hi va a passos agegantats.

Fa poch temps, uns set ó vuyt anys, que 'ls francesos plantaren el telégrafo desde casa seva a la capital d' Andorra, baixant el Balira Oriental pe 'l port de Framiquel y en un dia donat els partidaris de la reacció, tallaren fils, trencaren pals y tot aná en orri; avuy en dia el telégrafo funciona per tots els pobles andorrans en comunicació ab Fransa y, jay del que 'l toqui! perquè fins els que alashoras foren els principals instigadors a destruirlo en la creéncia de que alteraria sas costums patriarcales, son avuy els mes gelosos de tenir aquet adelanto modern.

¿Per qué Espanya no ha posat telégrafo desde la Seu a Andorra, cosa tan senzilla? ¿per qué no ha fet una carretera, al menys fins a Andorra la Vella contrarrestant l' influéncia de la Fransa? No culpém al Bisbe de la Seu, porque per si sol no pot fer res d' aquestas cosas, además de que la mitra per la gran extensió de sa diócesis es pobre, y la sabiduría del il·lustre Cardenal Casanyas s' estrella devant la mandra dels governs centrals, que a bon segur ni tan sols saben qu' existeixi Andorra.

¿Com volem que sumin simpatias als andorrans per ferse 'ls seus, si 'n restan dels aranesos que a la fi es una vall espanyola deixada de la ma de... Ma-

drit, y de la que no se 'n recordan mes que pera cobrar?

Sabis centralistas, doneu l' autonomia administrativa á Catalunya, unifiquen las Diputacions y aviat veurén contents als aranesos y formant part de la pátria catalana als andorrans, cuan are únicament els lliga el tacto del sabi Primcepe d' Andorra, el prelat Casanyas y la relligiositat d' un pahis eminentment católich.

En aquet cas la civilisació entraria a Andorra per la Seu en llengua catalana qu' es la que allà 's parla, encara que s' hi ensenyi el castellà, y no ab l' idioma transpirenaich dels gabatxos.

Per sas faccions, per sa cara y per la manera de vestir els andorrans poch se diferencian exteriorment dels habitants de l' Urgell; pero en sas costums interiors son bastant equi-distants.

Tenen fama els habitants de la Vall d' Andorra de ganduls, pero trobém que la ganduleria dels andorrans té una correcta explicació que dona sa situació política. L' Estat imposa al andorrà cargas molt xicas, casi res; paga una petita contribució d' utilitats, tant per cap de bestiar ó segons la cullita; no coneixen als Villaverdes y demás plagas d' Hisenda, y sent aixis, forsa es consignar que viuhén felissos sense necessitats, d' ahont se desprén que per gosar d' una vida holgada no tinguin de treballar gayre, además de que 'l clima de la Vall obliga al cor de l' hivern a la inacció.

La falta mes gran del andorrà es son carácter reze-lós y mal pensat, diferent en tot al dels habitants de las comarcas de l' encontrada, y aixó sols s' explica per son endarreriment moral y material, falta completa d' instrucció. Es astut en algunas cosas, sobre tot en treurer bon profit de la falta d' unitat entre francesos y espanyols pera regir la Vall y en introduhir de contrabando aquella espècie de fullaraca que 'n diuhén *tabaco*; mistos de cerilla; bestiar, etc. Es relligiós en grau superlatiu, y encare que pecan una mica d' esser mentiders, son n' obstant amables, caritatius, hospitalaris y pacífichs.

La Vall d' Andorra es pobra, no de dret, sino per deixadés, ó mes ben dit por las pocas necessitats de sos habitants. En mans de Catalunya autónoma, ó de Fransa, sería una regió rica y fértil. Allí no hi mancan atapahits boscos verges, terrenos s. nse cultiu, prats que podrian esser molt ben regats, produhint la millor herba per' mantenir mils de milers de caps de bestiar, minas de ferro y arám, salts d' aygua per l' industria, manantials d' ayguas medicinals de tota mena, veneros de riquesa que allí ningú pot ni pensa en explotar.

R. FRANQUEZA Y COMAS

(Seguirá.)

EL CONTRIBUYENT

LEMA: "¡Paga qu' es gata!"

Aquí 'm tenen, y un moment
Desitjo un poch d' atenció:
No soch un home, jo só
Tant sols un contribuyent.
Avants que era respectat,

Fins ho créch que un home era,
 Pero avuy que tréch brumera
 Perque 'm veig atropellat,
 (Fins de dirho, 'm cou la llaga)
 Dech dir ajustant la mida,
 Que jo só un home que crida,
 Pero só un mussol que paga.
 Y encar lo que més m' altera
 Ab el sarau que s' ha armat,
 Que m' empaytan pe 'l darrera,
 Pe 'l devant y pe 'l costat.

Avants (ho tinch ben present)
 Tot me marxava millor
 Y vamos, era un senyor,
 Lo que 's diu, de bon regent.
 Pero desde que ha vingut
 Un mal ayre de Madrit
 M' hi quedat escanyolit,
 Reventat y desvalgut.
 Y encara que 'l dirho 'm mata
 Y esclamo, «no puch pagar!»
 Me contestan: «¡A callar
 Y paga, paga que 's gata!»
 Y aquet procedir m' altera
 Y em sento tot indignat,
 Puig m' apretan pe 'l darrera
 Pe 'l devant y pe 'l costat.

Jo 'm recordo y es ben net
 Que 'l treball me produhia
 Y á cada «Balans» crexia
 La pometa per la sed.
 Pero ara rábia 'm fá;
 Puig pago pe 'l que vull fé;
 Pe 'l que faig y 'l que faré,
 Per dormí y per respirá.
 Y encare que nit y dia
 Tregui jo tota la manya,
 Tot el fruyt que 'l treball guanya
 Me 'l prèn la *ganduleria*.
 Per aixó es que tant m' altera
 Sentirme així atropellat,
 Puig m' apretan pe 'l darrera,
 Pe 'l devant y pe 'l costat.

De modo, que 's pensa meva
 Que seguint així, ab delit
 Per menjá 'm xuclaré 'l dit
 Y aniré ensenyant la seva.
 Per aixó hi dit á la dona
 Que 'm supprimeixi 'l dinar;
 Sols vull fé esmorsá y sopar
 Y en be 'n sopat, á la *nona*.
 Que 'l teatro s' ha acabat,
 Al café ja no hi vull riure
 Y tan sols tracto de viure
 Ab un preu més limitat.
 Y prou; que 'l dirho m' altera
 Y faria un disbarat.
 ¡Llamp que 'ls volti pe 'l darrera,
 Pe 'l devant y pe 'l costat!

JOSEPH MOLAS BALLESTER.

* * *

Vos ho juro, Marquesa, vos ho juro.
 May havia vist una dona tan hermosa.
 Sou la encarnació sublim de la Bellesa.
 Cregueume; jo no tinch res de adulator, com
 aquest aixám de *smárts* qu' us voltan, perque jo us
 miro desapassionadament.

Sou espléndida, sí; mes ¡ay! no sé perque 'm sem-
 bla qu' us falta ánima.

Vostres ulls miran ab una indiferencia qu' esgla-
 ya. May he vist en el cel de vostra cara delicada el
 somriure que reflecteix una emoció; vostre somriure
 es el somriure refinadament irónich del despreci.

He sentit mil voltas pels recóns de vostres salons
 magnífichs, ó al giravolt del vertiginós vals, qu' al-
 gún home us ha dit á cau d' orella paraulas atrevi-
 das, fillas d' una passió rastrera; he sorprés moltras
 vegadas qu' us dirigian miradas de foch prenyadas
 de desitjos, y las rosas esblaymadas de vostras gal-
 tas may han pres aquell color de la dignitat ofesa.

He notat que disfruteu mes parlant de modas y
 joyas y *soirées*, que no de literatura, d' arts, de la Na-
 turalesa.

Si alguna vegada m' he vist obligat á recitar poe-
 sias dels eminents mestres, qu' en cada vers tancan
 tot un mar de sentiment, la cadéncia que en onadas
 armoniosas se rabejava pel saló vos heu escoltat indi-
 ferenta, ab la mirada freda, esbarriada, com escol-
 tariau el cant somort de la pluja monótona.

Atenent á las súplicas d' un dels mils admiradors
 vostres, un jorn vau retratarvos (de quin retrato 'm
 concediren l' honor de dedicármén un exemplar
 qu' ab molt agraument guardo), vau retratarvos vol-
 tada de flors, pero alsant els ulls enlayre, á 'n aquest
 cel que sé que no hi creyéu.

¿Per qué no las miravau á las flors tan hermosas

com son? Segurament las prengueren com adorno.

Diguéu la veritat: ¿Eh que las flors no us fan sentir? Si no fos aixís las mirariau somrisent ó meditant, y 'l retrato hauria resultat delicadament poétich perque á vos se us haguera confós ab ellas.

M'havéu demanat que parlés de vos, y aquí teniu aquestas rallas.

Estimeulas, que son francas.

¡Qué més desitjaria jo qu' equivocarme!

¡Tan de bó tanquessiu en vostre cor sentiments delicats é indefinibles! Ells, junt ab vostra hermosura espléndida, farian del home qu' estimessiu el ser més felis de la terra.

Pero no m' equivoco, no, benvolguda Marquesa. ¡N' he conegut tantas de donas! En sé tant de llegir en els ulls!

Jo, devant de vostra bellesa sempre acataré 'l cap pero may podria estimarvos.

Vos sou la camélia altiva, y á mí m' agradan tant las violetas!

R. Surinach Senties.

Villa-Maria, Octubre 1900.

LA RATA-PINYADA

Era jove, molt jove, petita, de color de terra moll y tot just li apuntavan sos ulls blanquinosos, entre son pel curt y sedós. Potser aquella tarde emboyrada, d' ayre frésch, era la primera que s' havia tirat á la vida, lliure de sos pares, de sas germanas de niu, sortint enfora d' aquella morena revellida, ahont va rebre escalfor al neixer sota las alas de sa mare. En Carlos la va trobar de cop y volta. ¡Poch s' ho pensava despres d' aquellas horas de tarde, humidas, foscas y tristas, cuan encara plovisquejava, apoderarse de semblant bestiola de nit, d' alas transparentas y punxagudas orellas, cansada al primer vol. ¡Si n' estava de content ab aquella rata-pinyada, que venia á engrossir la colecció d' Historia Natural que tenia en la ciutat; una munió de pedras y mes pedras brillantas, ab escarbatots verts y llustrosos, com deya á vegadas la seva mare, tot reullant aquella tria, feta un any redera l' altre, per ell de preu inestimable! ¡Ab quin goig va prepararla! Prop dels vidres entelats d' un balcó de ferros molls y ahont hi arribavan brincantse, las floridas brancas d' un roser espléndit, ab un maig de rosas carmesinas y frescas, vingut del jardí, reverdit pe 'l aygua, allá, á la claror blanca d' un cel de pluja, va comensar el martiri crudel de la fosca bestiola qu' extremintse tot' ella, movent son caparró, plegant sas alas, semblava volguer arrencar del seu cos las agullas que li foradavan la pell, aplanantla demunt d' un tros de fusta, ab sanch d' ella mateixa. Aquells mohiments rápits, aquellas estrebadas nerviosas, po-

savan cert remordiment en el cor d' en Carlos. Ella innocenta, moria á la primera volada per omplir algun buyt de sa colecció. Y volguent en Carlos acabar aquell sofriment que feya obrir y aclucar els ulls de la rata-pinyada humitejantlos, apuntá un clau en mitj de son cos pelut y tou y apretantlo ab forsa, li enfonzá dintre fins á foradarli son cor calent.... enfebrat.

El vespre ja apuntava, cuan en Carlos satisfet de la seva obra, sorti de casa seva, á dar un tom pel camí de las moreras. Aquella pluja, ho havia mullat tot. Las socas dels arbres eran negrosas. Las olivardas, margalis y rabanissas entre corritxolas y esvarzers florits, amagavan la mullena fresca de la terra roja y estovada dels marges del camí que vorejavan els fruyterars; uns fruyterars de presseguers grogosos, crescuts demunt d' una catifa de blat vert, ben vert, d' espiga novella y bellugosa, nascuda entre la vermellor dels galls-gallerets en flor.

Entre aquellas moreras, hi havia la morera de soca menjada ahont en Carlos s' apoderá de la pobre rata-pinyada. Ara sols s' hi veyá humitat... foscó... Goytá soca endins, y soptadament, un aucellot negre d' alas amplas, va esquitllarse d' una volada fins al cap del camí; hi arrivá, y desseguit, d' una revolada nerviosa, baixá avall, depressa, esbojarrat, prop de terra, fins á enfonzarse talment dintre la negror d' aquella soca.

Aquell volar agitad, va fer treballar una estona l' imaginació d' en Carlos. Y pensant, recordantse de las extremitats nerviosas d' aquella rata-pinyada al morir, va darse compte de lo que cercava aquell aucellot. L' amor, l' amor el feya corre y li dava forsa. Debia trobar á faltar aquella rata-pinyada de cos pelut y ullets blanquinosos, morta al bó de ferse, qu' en dias no llunys, potser ab las alas plegadas entre l' escalfor del niu, tremolava de pahor, al sentir els trons de las turbonadas; uns trons caragolats, aixordadors, com els que en las primeras horas d' aquella tarde s' havian desfet demunt d' aquell poble, en aquells moments ja negrós, recullit, ab espirals de fum en las xemaneyas humidas de sas casas.

LEOPOLD NEGRE Y BOBA.

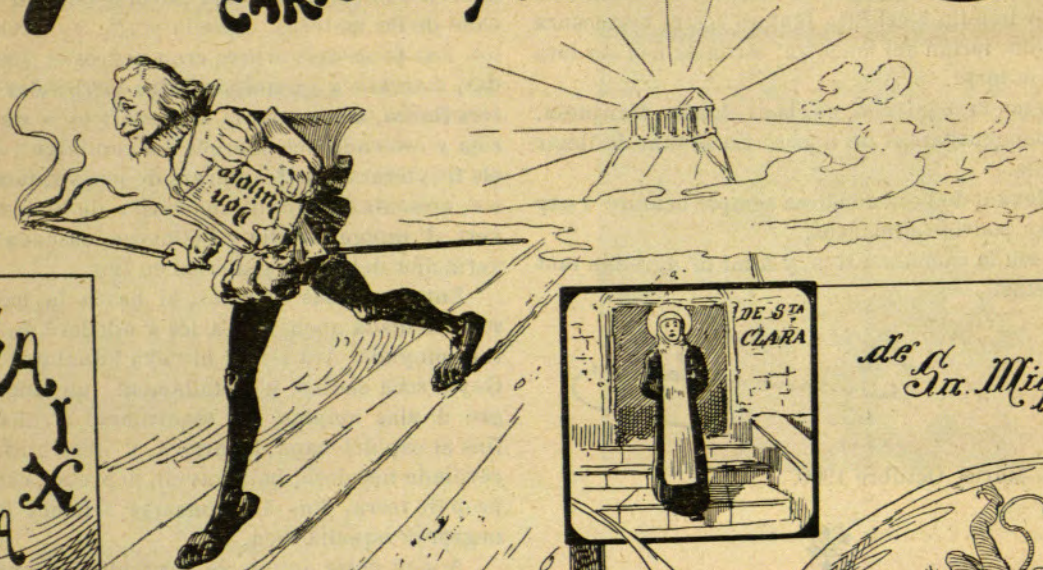
Hi ha homes que son com els projectils que van á parar al ferro vell: passen la vida amenant y 's moren sense haber pegat.

Lo que no gosém deslligar avuy, ho rompém demá.

L' escéptich es un gran desventurat, perque no pot alentir cap esperança; y si diu que n' alenta, ja no es escéptich, puig qui espera, creu.—T y S.

GUÍA PINTORESCA **CARRERS y Plazas de**

de/s

BA
 IX
 A
 DA

de Cervantes

de Sta. Clara
de San Miguel

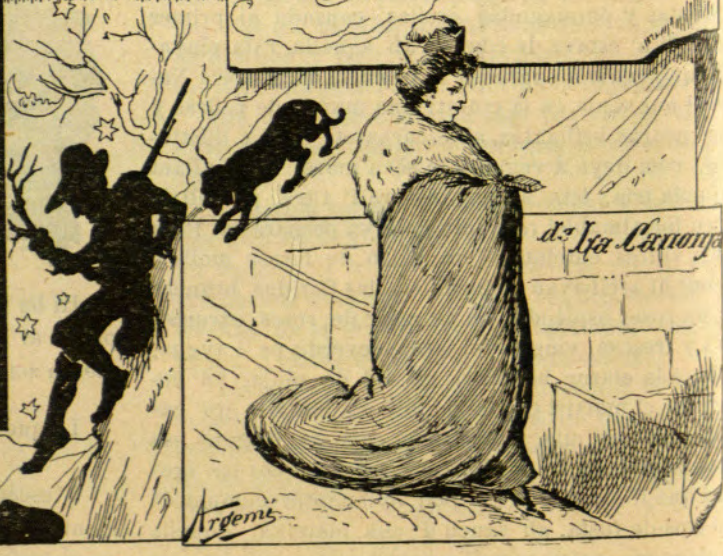
de la Comtesa de Sobradia

de la Presa

de Casagoré

de Sta. Canonga

Argem

LA SETMANA FESTIVA

(per Argemi)

AHIR Y AVUY

Eran ells ahir els que pegavan.

Ellas avuy son las que matan. ¡Tot progressa!

L'INSPECCIÓ DE LAS FARINAS

EL FORNER.—*Entrin, entrin, que no 'n gasto jo de BARITA. (Els donaré pá del que jo menjo)*

Esperant que arrivi cotó.

Dius t'encantan del cel els goigs y galas
y voldrias ser au per' tenir alas
y visitar son embaumat palau,
no somihis tal goig ma enamorada,
donchs tû estás condemnada
com jo mateix, á viure sempre esclau.

B. RAMÉNTOL.

Íntima

No 'm llessis la ploma, mare mia
Qu' al llessarla m' aumentas mon dolor,
Deixa que fassi versos á m' aymia,
Deixa 'm tot sol qu' escrigui nit y dia
Puig m' apar que se 'm calma 'l mal d' am ar.

LÓ PESCADOR DEL GAYÀ.

EN LA EXPOSICIÓ ZOOLOGICA

—Mira, Elissa, quina cornamenta mes rara.
—De mes raras n' he vistas.

FESTAS LITERARI-ARTÍSTICAS

Estancants els medis de poder propagar nostras aspiracions als que encare no han combregat en las nostras filas, aprofitém el temps al menys fent art y literatura, ahont s' hi esbarja 'l cor y s' hi dignifica l' esperit y aixó, que no ho poden privar de cap manera, pot ser es el motiu mes llamíner pera fer adeptes á la nostra causa y aixís es que tot sovint s' anuncian vetlladas íntimas, sessions públicas y concerts á dojo, que si mes no serveixen que pera avistarnos, estrenyens las mans y encoratjarnos mes en la nostra tasca santa de fer art y de fer Patria.

Dissapte y diumenge 29 y 30 respectivament del mes de Septiembre, foren días de memorable recordansa pels amants de la Patria y sas glórias.

Dissapte á la nit se celebraren duas vetlladas, una íntima en el *Catalunya y Avant* y altra pública en *Lo Somatent*, duas entitats de las mes treballayres en el camp de nostres aspiracions. En la primera 'l coro *Unió Mercantil* feu passar una vetlla delitosa en extrém, puig además de donar á conèixer els aventsas en la tasca musical, el mestre Masó y Goula, que es una esperansa pera donar jorns de glória á la pobreta Catalunya, ab cooperació de la hermosa y agraciada senyoreta Maria Vila, prou coneguda en nostras festas artísticas, enlleminá al escullit públich que de gom á gom omplia la sala, ab un enfilall de cançons originals que feren esclatar en devassall de aplausos; no menys els treballs literaris d' en Campmany, Folch Torres (Joseph M.^a), del nostre volgut company de Redacció en Busquets y Punset, que feyan una flayre que enamoravan.

Al *Somatent* hi cantá l' *Escola Jorðiana Orféo Canigó*, que dirigít pe 'l mestre Lapeyra, va conque-

rint ab llurs mérits renóm y gloria. També s' hi llegiren composicions literáries per várias senyoretas y socis. Lo que 'ns plagué fou lo sentirhi *La Parsallera* de nostre company Busquets y Punset, llorejada en el certámen de Sans d' enguany. En Campmany també hi cantá una rondalla que com sempre feu la delícia del públich.

Diumenge, á dos cuarts de cinch de la tarde, tingué lloch en el *Centre Catalanista Gracienc* un concert que aná cárrech de la ja citada *Escola Jorðiana Orféo Canigó*; cantá un debolit de pessas de son repertori, sobressortint entre altrás *L' Estandart*, de son mestre director, *L' arbre sagrat*, d' en Morera y la *Retreta* d' un mestre extranger, sense faltarhi *Lo Pardal* armonisat per en Mas y Serracant.

No hi mancá la rondalla indispensable d' en Campmany y algunas disertacions que 'l públich aplaudi molt.

Finalment á la nit del mateix diumenge tingué lloch en la societat *Familiar Obrera*, de Sans, la vetllada necrológica en honra d' en Laporta, mort fa poch, voltat de gloria y renóm.

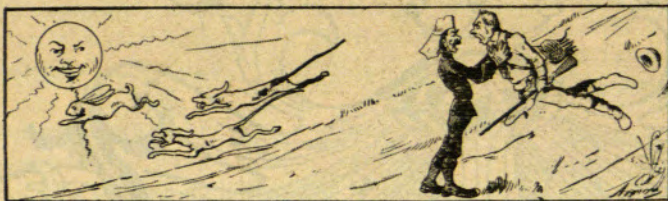
En Bonaventura Bassegoda llegí el discurs necrológich que resultá una apologia del musich mort en temps que podia aumentar la glória de Catalunya.

Además s' hi llegiren poesías dedicadas al difunt, originals dels poetes celebrats Apeles Mestres, Ramón E. Bassegoda y J. Franquesa y Gomis, siguent totas fortment aplaudidas, com ho sigueren las senyoretas Giardini y Luque, no menys el senyor Pocoví.

Els mestres Pedrell, Rodoreda, Millet, García Robles, Salvans, Goberna, Nicolau, Vives, Martínez Imbert y altres, enviaren sentidas adhesions que 'l públich escoltá ab gust.

El coro *Euterpe de Clavé*, Orquesta de Saló, Sexteto d' alumnos de l' *Escola de Sorts-muts* y Banda de la Casa de Caritat, coadjuvaren en tan lloable tasca

MALA CASSERA

—Are es meu, are! — ¡Alto!, la llicència

—Y rés, com no tenia llicència, sense escopeta y sense conill!.....

de ornar ab una corona la memòria del mestre que la Patria ha d'anyorar.

P. DE A.

Tristór

¡Qu' es trista la remor de la riuhada!
¡Qu' es trista la cansó que vá cantant
al devallá quieta per la prada
com un plor de la tarde agonitzant!
¡Qu' es trista la remor de la riuhada
cuan la clarór del dia 's vá apagant!

¡Qu' es trist el tòch pausat de la campana!
¡Qu' es trista la cansó que vá cantant
cuan al cap-vespre fret, á la fossana
l' enterro silenciós vá caminant!

¡Qu' es trist senti del vent la gran complanta!
¡Qu' es trista la cansó que vá cantant
á la nit del hivern freda y pesanta
cuan passa per l' arbreda tot plorant!
¡Qu' es trist senti del vent la gran complanta
que 'ls pins, van aprenent, balandrejant!

¡Que trista qu' es la pluja á l' hivernada!
¡Que trista la cansó que vá cantant
al devallá á la terra acompassada
com llagrimall del cel que 's vá gelant!

¡Qu' es trista la cansó de l' anyoransa!
¡Qu' es trista la cansó que va cantant
cuan orfe de la llum de l' esperança
va l' home per la vida caminant!
¡Qu' es trist el viurer sempre ab l' anyoransa
de día y nit plorant, sempre plorant!

MARIN VILALLONGA.

BOLVAS

Es llassols del cor son d' un teixit tan sumament delicat, que un cop romput, per molt cuydado que un hi posi en surgirlos, sempre s' hi coneix l' adób.

Si la verdadera modèstia prengué forma humana, ab un pam de tela n' hi hauria prou pera ferli un vestit ab róssech.

La llengua no es casi may intérprete fidel del nostre pensament. Molt sovint diu, expresament, lo contrari de lo que sentim, y en ocasions fá esforços inútils pera expressar lo que realment pensém.

Dugas cosas humillan á la dona; el que un no la entengui cuan ella vol que la entenguin sense parlar, y el que, d' enténdrersela, se li dongui á comprendre que se la complau per haverla entés.

Una pessa de cinch céntims pot interceptar un raig de sol.

La urbanitat es la mentida vestida d' etiqueta.

T. TASSO Y SERRA.

Espectacles

MADRID

L' eminent novelista montanyénch Pereda, escriurá un' obra dramática qu' estrenará la companyia Guerrero-Mendoza en el Espanyol.

—L' autor Caamaño ha presentat á la empresa del teatro Cómich, una obra denominada *La osa mayor*, á la que escriurá música el *sabi* mestre Mateos.

—El teatro Lara ha obert sas portas. Per inauguració de la companyia 's representaren *La sala de armas*, *La muela del juicio* y *El barón de Tronco-Verde*.

—*Los viernes de la Dolores*, porta per titul una comedia en tres actes que han escrit els autors cómichs Ramírez y Jiménez.

Quina llástima que no siguin tres y un d' ells se digui Gutiérrez.

—Se creu que 'l dia 25 podrà obrirse la temporada del Espanyol. L' obra d' inauguració serà la tragèdia *Virginia*, presentada ab veritable luxó de *mise en scène*.

EXTRANGER

Paris.—Fins al 30 d'aquet mes en el teatro *Sarah Bernhardt* continuarán sense interrupció las representacions del drama de Rostan, *L' Aiglon*.

—Avuy s' estrenará en el *Gymnase* la comedia de Carré, *Une idée de mari*.

—La setmana entrant tindrà lloch, devant de la empresa del teatro de *Variétés*, la lectura del llibret pera sarsuela en 3 actes, *Mademoiselle George*, dels escriptors Victor de Cottens y Pere Veber. La música es del inspirat mestre Varney.

—El teatro del *Athénée*, atreu en aquets moments tot cuant de notable oferix l' Exposició, respecte á reputacions artísticas.

Al goig de poguer aplaudir una companyia verament important á quin cap hi figuran la famosa Joana Hading y els no menos celebrats Mayer y Deval, pot agregarshi l' espectacle d' un decorat y un mobiliari extra, de modern estil.

Entre l' abono hi figuran ja el maradjah de Kapourtala, el Kaïd de Mataour, lord Lincoln, el marquès de Pambrini, el príncep Oblenski, el general Horaci Porter, etc.

La temporada promet esser lluhida y productiva en obras d' art.

—L' opereta ha trobat en el teatro de la *Renaissance* l' acceptació d' altres temps. Ab l' ajuda de valiosos elements artístichs com la Lambrecht, la Gauthier, en Guyon, Bourgeois, Wolf y altres, la xamosa obra *Mariage Princier* segueix en els cartells, y *Miss Helyett* se 'n vá á las 1600 representacions.

¡Mil siscentas vegadas de representar un' obra! Aquí á Barcelona ens fem creus de que 'l millor éxit arriui al centenari.

En el própi teatro no 's pert el temps; ho prova lo que ja s' anuncihi pera debut d' en Guyon, *Mam'zelle Carabin*; y pera 'l de la sugestiva Gauthier, *Les petites vestals*.

—L' editor Ollendorff ha posat á la venda una nova edició de *Trois femmes pour un mari*, l' inagotable éxit del teatro *Cluny*.

Després d' aquet *vaudeville*, en el mateix teatro s' estrenará una humorada que dú per titul *Les quatre coins de Paris*, escrita per Barré y Numes, y que serà estrenada ab váris cuadros pintoréschs.

—El teatro del *Odeon* ha obert de nou sas portas ab *L' Arlesienne*, cual éxit sembla inextinguible. Vritat es que Bizet vá brodar sobre 'l tema conmovedor de Daudet una partitura qu' es un' obra mes-

tre de la música contemporànea. Ningú s' ha cansat ni 's cansarà may de sentir-la.

—Enrich Lavedan, presentarà aviat al teatro *Français* una comedia moderna en 4 actes que 's titula *Le marquis de Priola*.

—Aviat s' estrenarà en el teatro *Antoine* la comedia de M. Vancaire, *Le danger d'aimer*, cual principal paper anirà á càrrech de la Susagna Després.

—Diumenge en el *Athénée*, reproducció de *Demi-Vierges* ab l' espiritual Joana Hading.

Marsella.—En el *Grand Theatre* s' han fixat las llistas de la vinenta temporada d' ópera. Entre las obras novas hi figuran: *Henry III*, del mestre Salvayre; *Néron*, de Rubeinstein; *Cendrillon*, de Massenet; *Louise*, de Charpentier, *Le dépit amoureux*, una

ópera bufa inédita, de Joseph Gerard, professor del Conservatori de aquesta ciutat.

Tolón.—Ni 'l llibre ni la partitura de l' ópera del mestre Halevy, *La Juive*, que 's vá cantar en el *Grand Theatre* varen agradar.

Els artistes encare menos.

Londres.—En el teatro Drury Lane s' ha estrenat un melodrama titulat *El procés de la pau*. Hi ha cuadros molt interessants, entre'ls quals sobressurten els que representan el naufragi d' un trasatlàntich y salvament dels passatgers, y el de la Cambra de diputats de Londres, en el que apareixen els polítics inglesos mes coneguts.

L' obra vá tenir bon éxit.

—Diuhen que la Guerrero treballarà en aquesta capital durant el mes de Janer del any vinent.

Diuhen que es molt dir.

BARCELONA

Romea.—El Sr. Millá, va enamorar-se del assumpto qu' entranya un' obra en 4 actes d' Alexandre Dumas, y condensant-lo en un acte, n' escrigué la comedieta *Sol malinal*, estrenada dimars de la setmana passada en aquet teatro.

La nova obreta no vá satisfer al públich de dalt que sempre espera riurer cuan sab que ha de veurer una *pessa*, y com *Sol matinal* no perteneix al género alegre y xistós, sino qu' es, com havén dit una comedieta, d' alta escola, heus aquí la solució del fracás. En cambi agradaren algunas situacions y en certs moments l' elegància del llenguatge, á algún espectador amant de la escola de Dumas.

En la interpretació s' hi varen distingir la senyora Clemente y els Srs. Goula y Virgili.

Dijous se reproduí la bonica comedia de D. Albert Llanas, *La germana gran*, que lográ 'l mateix éxit de sempre.

Ahont menos se pensa... salta una sorpresa com la que 'ns va donar el Sr. Ramón Vidales ab la se

va comedieta. Després d' haverli celebrat el saynete *A cal notari*, verament esperavam véureli donar un pas avant dintre de la escena, y lo que, sabentnos greu, várem observar en sa última obreta, es una gambada cap enrera...

Si, senyor Vidales: *Ahont menos se pensa*, es una obreta ignocenta del tot; la única entramaliadura que s' hi nota es falsa; complertament falsa, y ningú ha refutat la nostra apreciació. ¿Vosté no coneixeria á una dona, ab quina hi hagués tingut una filla, al cap de divuyt anys de no véurela y després de parlarse tres setmanas seguidas ab ella? Home, per l' amor de Deu, no diguí que no, perque tothom está que si; com qu' es la cosa mes natural.

Vegi vosté si aquet *enfantillage* posat en escena se 'l pot empassar qui sigui fisionomista.

Avans d' ahir vá estrenarse el drama en tres actes del popular actor en Jaume Capdevila, *¡Carme!*, que obtingué un éxit magnífich.

En el próxim número emitirém la nostra opinió sobre aquesta obra.

Gran-via.—El passat dissapte s' estrená la sarsuela *La balada de la luz*, lletra del autor de *El nudo gordiano*, l' Eugeni Sellés y música del mestre Vives.

El llibre es un epissódi melodramàtich de l' época en que 'ls hungrus lluytavan contra 'ls austriachs: assimilantse per sa construcció als llibres de las sarsuelas grans. Te algunas escenas sentidas pero en totalitat está mancat d' interés y resulta enso-pidet.

La música tampoch te rés de particular, llevat del primer número, que vá esser repetit, y es l' únich de factura original, molt característich.

La instrumentació deixa molt que desitjar y els

conceptes melòdichs son un bon xich gastats y 'ls hi manca vida y vigorositat.

Ab tot y haverse cridat en escena al mestre Vives al final de l'obra, no per aixó pot dirse que *La balada de la luz* hage obtingut un èxit expontáni.

Nou-Retiro.—Diumenge passat la companyia Pigrau-Fages vá esser ovacionada ab motiu de la bona interpretació que doná á las obras posadas en escena, sobretot en la de la nit, qu'era 'l drama *Ilusión y realidad*, hont reculliren bons aplausos els directors de la companyia, la primera actriu Sra. Tarés y la Srta. Marsal y els actors Srs. Ballart, Espinosa y altres.

Pera 'l vinent diumenge preparan l'obra de Suddermann, *Magda*, en la que 'ns consta que la senyora Tarés hi está molt notable.

Circo Espanyol.—Dijous passat hi hagué en aquet teatro un altre èxit dels grossos, ab motiu del estreno del melodrama en 6 actes escrit per D. Ramón Sarmiento, ab el títol de *Honra Cristiana*. Elements: un frare molt dolent que revela un secret de confessió (sonse confessorari); una víctima del amor, que te un fill d' un criat que serveix á casa dels pares de aquella; la noblesa y 'l poble. Lluytas política-relli-giosa y de classes. Aquesta es la síntesis de l'obra.

Obtingué, com deyam, un gran exit; alló semblava una plassa de toros en els bons temps en que 'l Guerra matava, ab la variant de que 'l toro era un frare (inverossímil per lo rebuscat), y la *niña torera* (di-guemho aixís) la dama jove que 'l capejá -banderillejá y matá ab totas las reglas del art.

Enhorabona senyor Sarmiento per l'èxit y per l'adelanto que significa la novetat del argument. La interpretació bona com sempre.

CLAR Y NET.

MATARÓ

Dissapte passat en el Ateneu de la classe obrera va tenirhi lloch una representació del drama histò-rich de Pitarra, *Batalla de Reynas*, per la compan-ya d' en Borrás, obtenint bon desempenyo en con-junt, mes no individualment, puig vá haverhi mo-ments d' indecisió en alguns passatges, sobretot en parlaments llarchs, degut tot á la poca seguritat dels papers.

Per fi de festa 's posá en escena la xamosa come-dieta *La Teta gallinayre*, en la que la Sra. Mena en-care vá fer gala de sas condicions de dama jove.

—En el Euterpe, diumenge s' hi cantá la ópera *Faust*. El tenor, barítono y tiple regulars en conjunt; la orquesta poch numerosa y per lo tant sense po-guer donar el relleu necessari á la partitura. Els co-ros detestables.

A pesar de tot la batuta del mestre Puig vá fer sortir ayrosos alguns passatges.

entre Bastidors

En el cuadro de la companyia catalana y caste-llana que baix la direcció de Don Enrich Borrás, debutará el día 26 en el teatro de Novedats, hi figu-rarán definitivament las actrius Sras. Mena, Parreño, Delhom, Morera (M.) y Merceneta Daroqui y els ac-tors Enrich Borrás, Enrich Guitart, Enrich Gimenez (tres Enrichs), Montero, Borrás (Jaume), Delhom (Carlos), Vinyas y altres.

—Se 'ns diu que la empresa del Nou Retiro conta ab unas cuantas obras per' estrenar, entre ellas un drama castellá titulat *Honra ajena*, d' un reputat autor local, en cual obra s' hi xifran grans espe-ransas.

En la societat *Foment de la barriada de Caputxins* (Gràcia) vá donarse 'l diumenge passat una funció en honor del conegut escriptor en Joseph Asmarats, representanse las obras de dit autor *A ca la modista*, *La Samatruquis* y estrenanse además *A cal plats y ollas*.

Totas ellas foren aplaudidas y molt celebrats els innumerables xistes que enclouen, havent lograt aplausos sos intérpretes la Srta. Segura y 'ls senyors Senra, Vila, Muñoz, Rastell, Treviño, Alberti y Pons; junt ab l' autor de las obras, que al final fou demanat ab insistència.

En el mateix local que ocupa aquesta societat tindrà lloch el proxim dissapte 'l benefici del mi-mich pierrot D. Tomás Gomá, representantse dugas pantomimas y formant part de la mateixa funció el xispejant juguet *A cal sabaté*.

—El vinent diumenge tindrà lloch en la *Unió fa-miliar*, la inauguració de las funcions teatrals ab el primer drama que vá escriurer el malaguanyat Fre-derich Soler, *Las joyas de la Roser*, quin desem-penyo anirá á cárrech del núcle de joves aficionats que dirigeix D. Emili Prats.

—Com havian amabat, el lloc d' ensenyament vá

efectuarse en el *Centro Lliberal Monàrquich del setè districte* (Lope de Vega) la funció á benefici del galan jove Sr. Furquet ab la magnífica obra del plorat Feliu y Codina, *Lo nuvi*, en quina interpretació varen distingir-se d'una manera notable la Sra. Jarque, la Srta. Guart y els Srs. Amores, Fernández, (qui per deferència al beneficiat s'encarregá del paper de *Claudi*) Gou, Truncal, Ros, Izquierdo, Bello y en Furquet, que vá esser obsequiat ab molts presents de sos amichs y companys, logrant una bona entrada.

Pera 'l vinent diumenge s'anuncia en el propi teatro la comedia *Enseñar al que no sabe* y la sarsueleta *Lo pasado, pasado*.

—Ab un plé complert vá tenir lloch en el *Jockey-Club*, la representació del drama en tres actes, *Despertar en la sombra*, quin conjunt d'execució vá sortir acceptable, per mes que en alguns moments decaygués un bon xich, lo que no obstá pera que la numerosa concurrència aplaudís als intérpretes á cada final d'acte.

El diumenge que vé el cuadro dramàtic d'aques, ta societat posará en escena la comedia en 3 actes *Los dulces de la boda*.

NOTAS ARTISTICAS

Durant las vetllas dels dias 17 y 19, els filarmónichs Barcelonins podran extasiarse en els dos concerts que donarán en el Principal els eminents artistes, nostre paysá en Pau Casals, violoncellista, y el pianista Harold Bauer.

—El mestre Enrich Morera, per atendre á la seva salut, s'ha separat de la direcció de la societat coral *Catalunya Nova*, á quin cap ha figurat fins are ab éxit.

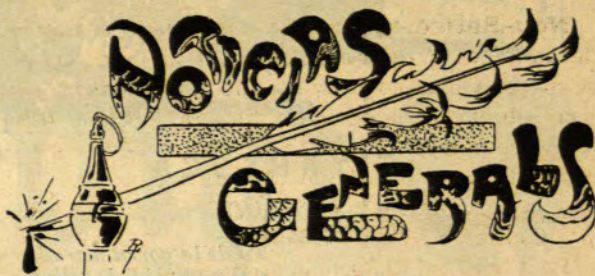
De la direcció d'aquesta institució catalana se'n ha encarregat el mestre Joan Gay.

—Modelat pe 'l jove escultor en Pagés y Horta, havém vist aquesta setmana exposat á ca 'n Parés un busto-retrato esculpit en terra cuyta, en el qual se fá digne d'elogi la naturalitat de la pose y la justesa de dibuix de las líneas anatómicas que 'l constituheixen.

Sols es de dódrer en el llorejat autor, l'estrany retrahiment que se li nota d'un quant temps ensá, donchs la seva última obra artística exposada, ens fá recordar l'empenta ab que vá comensar la seva carrera, guanyant brillantment unas oposicions, las de l'Academia de Bellas Arts, y el seu triomf en el concurs obert per la *Societat Económica de Amichs del*

Pais, á mes de váris premis que obtingué en las Exposicions celebradas oficialment per la nostra Corporació municipal.

L'encoratgem pera que retorni á la vida artística ab dalé.

SUSCRIPCIÓN PÚBLICA

destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER, euals donatius no podran excedir de **una pesseta**, al objecte de donar á la suscripció caràcter popular.

De las cantitats recaudadas se'n fará entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Suma anterior: 24'60 ptas.

Joan Vila, 0'25 pta.—Emili Riera, 0'50 pta.—J. Bello, 0'25 pta.—Total: 25'60 ptas.

(Continúa oberta la suscripció.)

*

Ab el present número repartim com á regalo á nostres favoreixedors **4 planas** de la preciosa comedia de D. Albert Llanas

LA GERMANA GRAN

*

Un telegrama:

Madrid 8.

«La prensa en general dedica gran parte de sus columnas á las *cogidas* de ayer, en particular á la del *Dominguín*.

¡Tota la prensa d'una capital civilisada!

Ja ho saben els escriptors y artistas; cuan publiquin un llibre ó exposin un'obra d'art, aquesta premsa 'n donará compta ab dugas ratllas escadusseras.

*

En Romero Robledo ha dit en un discurs que «*sigue dispuesto á combatir á los que trafican con la conciencia nacional.*»

¡.....!

Y després vá dirigir un saludo als seus amichs de Catalunya.

Demá dirá que 'ls catalans som uns imbécils com ha dit mil vegadas.

¡Uix!

*

El Diluvi del día 5.

«El ministro de Obras públicas á trasladado de Lérida ha Canarias á un funcionario.»

¡Santa Gramática!

GITANESCA

Xarada

*Tu de la gorra morada
y el pantalón de vellut,
tota la teva malícia
es perquè no t'hi volgut.*

Cansó popular (entre'ls gitanos.)

I.

¿No l'heu vist may per aquestos carrers una gitana ab un parell de pessas de teixit sota 'l brás sostenint ab las mans alguna camisa de dona, quina venda vá anunciand a la seva manera?

Porta unas faldillas molt apedassadas, un cós molt... deixat anar y un mocador de seda molt gran sobre las espatllas que li dissimula tota l'esquena.

Encare que no es molt *cuart-segona* té un pamet de cara que l'adorna en molta part el pentinat especial d'aquell cabell negre ab una clenxa partida pel mitj que ni que s'hagués prés las midas ab un compás.

Es més aviat *hu-invers-segón* que grossa y com en deixar anar las paraulas no es gens *total* y té un parlar hasta cert punt simpátich (segóns per' qui) no faltá qui un dia va posarli una dóssis de carinyo. Era un gitanet de *dos-sis* del color del pá moreno, que se 'l veyia sempre ab pantalón de vellut molt estret, una brusa blava que n' amagava un trós sota la faixa y ab una gorra morada que era l' admiració de tots els de la seva classe.

Se guanyava la vida comprant, venent y esquilant gossos menors d'edat.

II.

La Remey (nostra protagonista) de resultas d'una entrevista que no vá *hu-dos-tres-cuarta* ab en Bieló váren quedar *empactats* (gitanalment parlant,) y desde llavors sempre que 's veyan, se miravan, se parlavan y fins procuravan *arrambar* dinérs (segóns ells) per fer casa.

L'amor dels dos gitanos anava creixent, creixent, y un parell de pollastres que un dia ell va *tres-cuart* també feyan la seva creixensa, tant que en Bieló vá prometre que tan bon punt fossin bons per matar, ells serian els únichs testimonis del seu casament, ja que la cerimònia la celebrarian sense pretensions y sense convidats.

III.

Un *cuart-tres*, pels voltants del Encant vá haverhi molta saragata, per unas rahóns que vá buscar á la Remey un'altra gitana:—Que si á la meua tela hi ha cotó y si la meua es tot fil—van acabar per esgarraparse y la Remey *tres-sis* una pessa pel cap de l'altra, que segóns el *parte* de la Comandància, li vá causar una ferida al nàs de pronóstich reservat.

IV.

En Bieló no vá enterarse d'aquet succés fins al cap de vuyt dias, per una germana de l'atropellada que feya de *tres-sis-cinch-sis* á l'Alhambra, y com aquesta li vá

pintar á la seva manera, ja tenim al nostre enamorat fent cárrechs á la Remey, més no per aixó sense ferli alguna postura á la *cuarta*.

Com siga que ella no 'l vá pognier convencer á pesar del *cinch* que tenia en el parlar, la gelosia vá ficarshi entremitj y acabá per despedirlo y malehirlo *(per la salut dels seus morts!)*

El pobre Bieló ab la cúa entre camas y ab un parell de gossets entre mans, se 'n vá anar del seu devant per no embrutar de sanch un carrer que no era seu y per no donar un mal exemple á n'aquells dos *àngels de Deu* que feya set dias eran al mon.

V. Y EPILECH.

Si anant per algún carrer veyéu un gitanet que vesteix pantalón estret de vellut de color d'oli, y gorra morada, *primera* en Bieló. No li cantéu pas la cansó á dalt estampada, perquè sinó fora capás de fer com el Lázaro del drama *La Dolores*, á qui parodiant, podria dir després de fer.... lo que també vá fer en Llátzer:

Tip de sentir cantar tant
aquesta còpla que altera,
que 'm vinguin ara al darrera
ab un fluviol sonant.

J. Staramsa.

Solucions als del número 17

Xarada: Es-can-da-lo-sa.

Els 10 primers que han enviat la solució exacte son els senyors: Jesús Franquesa.—J. Montabiz.—Francesch Gené.—Un deixeble sense mestre.—Baltasar Casademont.—Rafel Campins Serra (de Vilasar de Dalt).—Jaume Pié.—Emili Gironella.—Pere Fiol y Pelegrí Romá.

Els quals poden recullir l'exemplar de la comedieta que com á PREMI els ofereix l'autor de la Xarada.

Creu numérica: Benicarló.

S. Munrás: Passi per la Redacció calsevol vespre y parlarem.—Quiquet: L'articlet está bé; pero no li asseguro publicarlo el dia á que está destinat per una rahó que ja veurá en nostre número dedicat als Morts.—Joseph M.ª de Sucre: Rebut y queda en cartera.—X. Zengotita Bayona: Son fluixos.—C. V. Jhon Bull: El seu treball té poca consistència. Probi d'enviar altra cosa.—Ramón Enrich Mallofré: Ni are ni may; composicions d'aquesta indole ja sab hont pot enviarlas.—Riudevittles: ¿Qué are comensa? mal fet; are es cuan tindria d'acabar.—Rossendo Picas: Gracias per la bona intenció.—P. Giner y Font: Bé voldriam complaurel, pero la composició está tan mal rimada!...—R. Homedes Mundo (Tarragona): De tot lo que envia aquesta vegada sols hi ha una espurna aprofitable.—R. Campins y Serra, (Vilasar de Dalt): Veurem si retocat...

J. Collazos, impresor.—Plassa de la Igualtat, 3